

Lestrarstefna Vallaskóla

Verkefnisstjóri: Þórdís Kristjánsdóttir

Fagnefnd:

Björg Sigurðardóttir
Guðbjörg Dóra Sverrisdóttir
Guðrún Þórunna Jónsdóttir
Guðrún S. Þórarinsdóttir
Hulda Finnlaugsdóttir
Jóna Hannesdóttir
Kristín Vilhjálmsdóttir

- sérkennari (miðstig og efstastig)
- íslenskukennari (efsta stig)
- deildarstjóri sérkennslu
- sérkennari (sérdeild)
- sérkennari (yngsta stig)
- umsjónarkennari (miðstig)
- umsjónarkennari (yngsta stig)

Mars 2007 – 1. útgáfa
Júní 2012 – 2. útgáfa

© Vallaskóli - Selfossi

Efnisyfirlit	Bls.
Um lestur	2
Lestraraðferðir	2
Raddlestur og framsögn	4
Raddlestur	4
Framsagnarlestur	4
Hljóðlestraraðferðir	4
SSLSR-aðferðin	7
Gagnvirkur lestur	7
KVL-aðferðin	8
Heimalestur	9
Lesskilningur	10
Hlustunarskilningur	11
Lestrarerfiðleikar	11
Námsmat	12
Raddlestrarpróf	13
Framsagnarpróf	14
Stefnumörkun fyrir 1. bekk	16
Stefnumörkun fyrir 2. bekk	17
Stefnumörkun fyrir 3. bekk	18
Stefnumörkun fyrir 4. bekk	19
Stefnumörkun fyrir 5. bekk	20
Stefnumörkun fyrir 6. bekk	21
Stefnumörkun fyrir 7. bekk	22
Stefnumörkun fyrir 8.-10. bekk	23
Tillögur að lestrarprófum og öðrum þroskaprófum	25
Heimildaskrá	28

Um lestur

Lestur er undirstaða alls bóknáms og gera þarf íslenskukennslunni, “ástkæra ylhýra málinu,” eins góð skil og kostur er.

Það sem í daglegu tali er nefnt “lestur” vísar til þess ferils að lesarinn þekki bókstafatákn stafrófsskriftar, hljóð þeirra og geti myndað merkingarbæra heild úr orðinu og síðan heila setningu. Hugtakið lestur er einnig notað í víðari merkingu s.s. lestur á myndmáli (textalausar teiknimyndasögur), samskipti milli manna, eða að skoða eitthvað í umhverfi sínu. Þannig mætti lengi telja, en hugtakið lestur tengist nú orðið einnig tölvunni s.s. les(trar)hraði, sem er nú haft yfir vinnslugetu tölvudiska (sjá með leitarorði á netinu).

Lestraraðferðir

Aðferðir við að lesa bókmal eru samtengjandi eða sundurgreinandi.

Samtengjandi aðferðir eru:

- Hljóðaaðferðin** – að þekkja hljóð stafanna og tengja í eina heild. Þetta er sú aðferð sem líklega hefur verið mest notuð undanfarna áratugi hér á landi.
- Stöfunaraðferðin** – að segja stafina og mynda orðið úr þeim. Þessi aðferð er ef svo má segja einu skrefi frá hljóðaaðferðinni þar sem nafn stafsins er ekki alveg það sama og hljóð stafsins þegar hann tengist öðrum stöfum.

Sundurgreinandi aðferðir:

- Orðaaðferðin** – þegar orðmyndir eða jafnvel setningar eru lærðar í heilu lagi og síðar greindar í hljóð bókstafanna.
- LTG-aðferðin** (Läsning på talets grund kennd við Ulriku Leimar) er einnig sundurgreinandi og byggir á talmáli og ýmsum hugtökum úr umhverfinu eins og nafnið bendir til. Líklegar kannast margir við bókina flestir við bókina “Litla gula hænán,” en hugmyndin að baki textanum í henni byggir á setningaaðferðinni.

Samtengjandi og sundurgreinandi aðferðum er yfirleitt blandað að einhverju leyti saman. Þannig má t.d. leggja áherslu á nafn stafsins (í stað

hljóðs) í hljóðaaðferð og einnig t.d. að læra orðmyndir algengra orða (dæmi: ekki, segir, og).

Raddlestur og framsögn

Raddlestur. Í fyrstu lesa byrjendur upphátt en með meiri æfingu fara nemendur að lesa í hljóði og verður lestrarhraðinn þá að líkindum meiri. Þegar nemendur eru farnir að tengja saman stafi í orð er hægt að leggja fyrir þá svokallað raddlestrarpróf.

Framsagnarlestur –leiklestur – “skrautlestur” - er raddlestur lesinn með viðeigandi túlkun og skal lesarinn æfa sig að lesa textann áður en hann er fluttur. Framsögn er notuð í ýmsum tilgangi s.s. að taka próf í lestri (tungumál), að lesa upp fræðandi efni, að skemmta einhverjum með lestri.

Hljóðlestraraðferðir

Í hljóðlestri þarf ekki (á ekki) að beita rödd sinni en engu að síður þarf lesarinn að vera vakandi yfir innihaldi textans.

Hér eru taldar upp nokkrar aðferðir sem teljast til hljóðlestrar. Innan sviga eru sýnd dæmi um hraðaviðmiðun (ath. hér er átt við orð á mín. en ekki atkvæði), sem Guðbjörg Ragnarsdóttir setur fram í tímaritinu Skímu með tilvitnun í ýmsa fræðimenn (2002). Í ritinu Fluglæsi eru settar fram viðmiðanir um leshraða (líklega raddlestur) og þær tölur eru sóttar til ýmissa fræðimanna. Í Drögum að nýrri aðalnámskrá er einnig að finna viðmiðanir um leshraða og eru þær samhljóða tölunum í Fluglæsi og því líklega þaðan komnar.

Allar tölur um lestrarhraða ber að líta á sem fremur grófa viðmiðun og skal ekki telja til endanlegs sannleika um leshraða og ævinlega ætti að hafa í huga, þegar lesið er, hver tilgangurinn með lestrinum sé. Það er ekki

sama hvort verið er að lesa eitthvert kunnulegt efni eða það, sem er lesandanum alveg nýtt s.s. ókunnur orðaforði í vísindalegum texta, framhaldssagan frá gærdeginum eða stök orð við myndir fyrir lítið barn.

Efsta stig lestrarkunnáttu má segja að sé: að lesa efnið, geta endursagt það eða endurskrifað, og sett nýja vitneskju í samhengi við það sem áður er vitað. Þegar leitað er eftir viðmiðum um árangur í lestri ber margs að gæta því oft skortir upplýsingarnar sem að baki tölum búa s.s. aldur lesenda, þyngdarstig lestexta, raddlestur (undirbúinn, óundirbúinn) eða hljóðlestur, fyrir hvern verið er að lesa þ.e. hvert er tilefnið, er verið að segja frá hámarksárangri eða meðalárangri, hvert er úrtakið o.s.frv.

- 1) **nákvæmnislestur** – dæmi: að fara eftir leiðbeiningum, leggja greinandi mat á texta með gagnrýnum huga (50-150 orð á mín., á “studifærdigheder” síðunni segir 120 orð á mín.). Nákvæmnislestur er oft notaður þegar verið er að lesa (læra) nýtt eða ókunnugt efni.
- 2) **yfirlitslestur** – að vera fljótur að tileinka sér meginatriði í texta án þess að dvelja við aukaatriði. Dæmi: lestur dagblaða og tímarita, að svara fjölvalsspurningum (250-350 orð á mín.).
- 3) **leitarlestur** – að nota lykla, skrár, efnisyfirlit, formála o.fl. til að afla sér upplýsinga (allt að 1500 orð á mín.).
- 4) **skimlestur** – að leita uppi einstaka orð í texta – dæmi: nafn í símaskrá (800-1000 orð á mín.).
- 5) **hraðlestur** – að lesa texta eins hratt og mögulegt er, án þess að missa niður eftirtektina m.ö.o. að skilja og muna í heild það sem stendur í textanum (350-600 orð á mín.).
- 6) **lestur stiklutexta** – að lesa kaflaheiti, undirkafla, atriðisorðaskrár, einnig þegar lesin er ein efnisgrein, sem myndar heild s.s. upplýsingar á netinu (hraði er mikill, en ekki eru gefnar upp tölur í því sambandi).

Talsmenn hraðlestraraðferðarinnar eru ekki á einu máli hvort aukinn hraði valdi minni eftirtekt, en rannsóknir sýna að aukinn hraði þarf ekki að valda því að eftirtekt minnki. Finna má á netinu ýmsar leiðbeiningar um það hvernig ná meggi auknum hraða í lestri og þar má t.d. sjá þessar staðhæfingar: Til að ná framförum í lestrarhraða þarf 1) löngunina til þess að ná árangri, 2) vilja til að nýta sér tækni aðferðarinnar og 3) framtak til að hefjast handa.

Hraðlestur hefur verið kenndur í grunnskóla og framhaldsskóla t.d. með bókum Fjölnis Ásbjörnssonar og Guðna Kolbeinssonar og er bókin “*Lestu nú*” ætluð efri bekkjum grunnskóla, en “*Lestu betur*” byrjunaráföngum framhaldsskóla. Einnig hafa kennarar í Vallaskóla (áður Sandvíkur og Sólvallaskóli) notað aðferðina á miðstigi með bókinni “*Bætt lestrartækni*”, sem tekin er saman af Björgu Sigurðardóttur o.fl (1998). Þess má einnig geta að gerðar hafa verið tilraunir með að beita hraðlestri þegar nemendur hafa átt í lestrarerfiðleikum og það gefist vel, þó er talið nauðsynlegt að nemandinn hafi náð raddlestrareinkunninni 4,5 og einnig er æskilegt að nemandanum sé kennt einstaklingslega þegar lestrargeta er svo skammt á veg komin.

7) **yndislestur** er það kallað þegar einstaklingurinn velur sér bók og les sér til skemmtunar eða afþreyingar og hefur það gífurlega þýðingu til framfara í lestri og einnig til fróðleiks og frekari menntunar.

Við upphaf sex ára bekkjar er fljótlega farið að kenna lestur, með ýmsum aðferðum, og skal þá einnig kannað hvort barnið er farið að lesa. Í ljósi þess hvað barnið kann í lestri ætti það að fá lesefni við hæfi.

Hér að neðan er fjallað stuttlega um þrjár lestraraðferðir, sem eiga fremur við þegar nemandinn er búinn að ná góðum tókum á lestri (t.d. um 8 – 9 ára aldur og seinna). Ekki er ætlast til að kennarar beiti þessum aðferðum nákvæmlega eins og hér er lýst heldur eru þær settar fram sem hugmyndir fyrir nemendur og einnig foreldra, sem eru að aðstoða börn sín við lestur námsbóka. Þessar aðferðir eru mjög tengdar námstækni og lestri námsbóka. Vinnan fer í

raun fram **áður**, **á meðan** og **eftir** að lesið er. (Nánari útfærslu má finna í ritinu Fluglæsi eftir Rósu Eggertsdóttur o.fl.).

SSLRSR-aðferðin (SQ3R: Survey – Question – Read – Recite – Review)

1. þrep: “Texti er skoðaður. Nemandinn skoðar myndir, fyrirsagnir og feitlettranir í kaflanum eða kaflahlutanum sem lesa á.
2. þrep: Spurninga er spurt. Nemandinn spyr “kennaralegra” spurninga t.d. út úr hverri efnisgrein. Hann styðst við millifyrirsagnir og segir hvers hann var vísari.
3. þrep: Textinn er lesinn. Nemandinn les textann til að svara spurningunum.
4. þrep: Sagt frá efni textans. Nemandinn segir munnlega og með eigin orðum frá efninu sem lesið var.
5. þrep: Efnið rifjað upp. Nemandinn rifjar upp efnið með aðstoð spurninga.”

Gagnvirkur lestur

Þessi aðferð er talin henta nemendum frá þriðja bekk og upp úr, en þó skal alltaf taka mið af þyngdarstigi textans þ.e. að hann sé aldursmiðaður.

“Forstig: Lestur. Nemendur og kennari lesa stuttan kafla úr texta.

Stjórnandinn (nem. eða kennari) les upphátt, hinir fylgjast með í hljóði.

Lesturinn ætti ekki að vera langur, ein efnisgrein er lesin í einu. Nemendur, sem eiga í erfiðleikum með að lesa textann einir, geta unnið í pari með öðrum færari lesara.

1. þrep: Samantekt. Stjórnandinn tekur saman helstu atriði efnisins. Hann segir hvert megninefnið er. Aðrir geta bætt við eða mótmælt. Mikilvægt er að reyna að halda sig við aðalatriði en sleppa smáatriðum.
2. þrep: Spurninga er spurt. Stjórnandinn spyr einnar eða fleiri spurninga sem er líklegt að kennari myndi spyrja. Þessi æfing gefur nemendum færi

á að æfa sjálfsspurningar [spyrja sjálfan sig] og ákveða mikilvæg atriði sem gætu komið til prófs seinna.

3. þrep: Útskýringar. Stjórnandi athugar hvort eitthvað þurfi útskýringa við. Á þessu stigi spyrja nemendur spurninga um atriði, sem þeim finnst erfitt að skilja og vilja fá nánari skýringar á. Kennarinn getur spurt spurninga og hvatt til spurninga frá hópnum eða bekknum. Þessu stigi er sleppt ef nemendum finnst allt vera skýrt og auðskilið.
4. þrep: Forspá. Stjórnandinn spáir fyrir um innihald textans sem á að lesa næst. Nemendur geta bætt við eigin ályktunum.

Næsti hringur. Endurtekning ferlis. Annar stjórnandi er valinn og ferlið endurtekið þar til lokið er við að lesa allt efnið. Samskipti nemenda og kennara þurfa að vera sem eðlilegust og þátttaka annarra nemenda í umræðum er æskileg.”

KVL-aðferðin – Kann – Vill vita – Hef lært (á ensku K-W-L).

Þessi aðferð er svipuð og þær tvær sem sagt er frá hér að framan.

“1. þrep: Það sem nemendur kunna.

a) Nemendur fá eyðublað til að fylla inn á það sem þeir kunna. Þessu þrepi er ætlað að virkja fyrri þekkingu nemenda í gegnum hugflæði [að láta hugann reika um sem flest atriði varðandi hvert viðfangsefni]. Hugmyndir eru skráðar í K dálk [sjá töflu hér að neðan] á veggspjald í bekk en einnig hjá hverjum nemanda.

b) Nemendur flokka atriðin, finna heiti flokka og spá fyrir um fróðleiksflokka sem þeir kunna að finna í textanum. Þessar flokkanir verka sem hvati fyrir frekari fróðleik og áhuga á efninu.

2. þrep: Það sem nemendur vilja vita.

a) Kennari leiðir umræður til að hjálpa nem. að draga saman upplýsingar og búa til spurningar tengdar efninu. Kennari skrifar spurningar á töflu eða

veggblað. Á þann hátt deila nemendur með sér þekkingu. Nemendur fylla út sitt eigið valblað, V-dálk, einstaklingslega eða í litlum hópum.

b) Nemendur lesa textann. Skipta þarf textanum í viðráðanlega kafla.

3. þrep: Það sem nemendur hafa lært.

Fyllt er út í L-dálkinn þar sem skráð er það sem nem. hafa lært af lestrinum.

Bekkurinn gerir þetta sameiginlega og kennari skráir á veggblaðið en nemendur skrá einnig persónulega á eigið blað hvað þeir hafa lært.

Megintilgangur þessa hluta aðferðarinnar er sá að nemendur deili með sér fróðleik og að lesturinn hafi sýnilegan tilgang.

Dæmi um Indíána í Ameríku

K – kann	V – vill vita	L - hef lært
-Bjuggu í Ameríku	-Bjuggu Indíánar fyrst á	-Margir mismunandi ættbálkar í Ameríku
-Bjuggu í tjöldum	einu svæði	-Margvíslegar gerðir áhalda notaðar
-Veiddu	-Notuðu þeir áhöld úr steini?	-Höfðu reiðhesta og hunda
-Smíðuðu eintrjáninga	-Höfðu þeir hunda sem húsdýr?	-Elduðu margvíslega rétti
Yfirheiti:	-Trúðu þeir á anda?	-Lífðu á landinu [sem það gaf af sér]
STADIR	-Hvernig gerðu þeir leirmuni?	-Trúarbrögð þeirra voru fágúð'
FÆÐA	-Bjuggu þeir í kofum?	
SIÐIR		
LÍFSHÆTTIR		

(Aðalnámskrá 1989; Drög að aðalnámskrá 2005, Ester B. Halldórsdóttir 1999; Fjölirnir Ásbjörnsson 1997; Fjölirnir Ásbjörnsson og Guðni Kolbeinsson 1994 og 1997; Guðbjörg Ragnarsdóttir 2002; Helga Magnúsdóttir o.fl. 1993a og b; Ísak Jónsson 1946a og b; Jörgen Pind 1997; Rósa Eggertsdóttir 1998; Þórdís Kristjánsdóttir 2002.

Heimalestur

Strax og lestrarnám hefst er nauðsynlegt að barnið sé aðstoðað við að lesa heima. Lesa þarf heima a.m.k. 5 daga vikunnar og verja til þess 10-15 mínútum (ekki með talinn sá tími sem fer í að búa sig undir að hefja lesturinn). Allan lestur skal skrá í viðeigandi kvittanabók, sem skólinn leggur nemandanum til.

Þegar nemandinn hefur tök á að lesa bækur eftir frjálssu vali (“yndislestur”) þá er æskilegt (sjá drög að aðalnámskrá ’05) að hann skrái einnig hjá sér þær bækur því öll skráning t.d. gröf eða safnrit veita aðhald og sjálfshvatningu. Þessi skráning “yndislestrar” getur t.d. verið aftan á kvittanahefti heima-/skólalestrar eða á öftustu síðu.

Á netinu er að finna fjöldann allan af skólanámskrám og öðrum greinum bæði á íslensku og erlendum tungumálum, þar sem lögð er áhersla á mikilvægi þess að nemendur lesi heima og að í raun hefjist lestrarnám heima hjá börnunum strax í frumbersku með því að foreldrar/forráðamenn lesi fyrir þau.

(Alberto og Troutman 1995; Ásta Lárusdóttir o.fl. 1991; Drög að aðalnámskrá 2005; McEwan 1996; Putnam; 1996; www.heimiliogskoli.is; www.literacyconnections.com; planetesme.com/hints.html; www.education-world.com/curr081.shtml).

Lesskilningur

Ekki er nóg að geta afskráð (að breyta stöfum, orðum og síðan texta í merkingarbært mál) texta án þess að veita því eftirtekt sem verið er að lesa. Hver kannast ekki við að hafa “lesið” án þess að vera með hugann við lesturinn?

Vísað er til hraðlestrarins hér að framan, en þá er aðferðin ekki talin verka rétt ef lesarinn tekur ekki eftir því sem hann les.

Í greinum um lestrarhraða má sjá að þar er talið að nemandi í efri bekkjum grunnskóla þurfi að geta lesið um 250-350 orð á mínútu til þess að geta tekist á við námið og gott sé að geta lesið 500-700 orð á mín. og þá er miðað við að nemandinn muni 80-100% af því efni sem hann las.

Í lesskilningi reynir að sjálfsögðu á skammtíma- og langtímaminni hvers og eins og vissulega er minnið misjafnlega haldgott eins og fólk gjarnan kannast við um sjálft sig.

Í tilraun sem gerð var í 5. bekk í Sólvallaskóla árið 1999 reyndist meðaltal lesskilnings ekki minnka markvert eða úr 80% í 78%, þrátt fyrir að meðaltal hraða ykist úr 130 orðum í 216 orð á mín á 6 vikna tilraunartímabili.

(Fjölur Ásbjörnsson 1997; Fjölur Ásbjörnsson og Guðni Kolbeinsson 1994 og 1997; Þórdís Kristjánsdóttir 1999; www.ucc.vt.edu/stdysk/suggest.html).

Hlustunarskilningur

Nauðsynlegt þykir að nemendur séu æfðir í að hlusta á talað mál og taka próf í hlustunarskilningi og er hér vísað t.d. í lestrarstefnu Hofsstaðaskóla (á netinu) þar sem nemendur taka próf í hlustunarskilningi frá 8 ára bekk. Bent skal á að nemendur taka samræmt hlustunarpróf í íslensku í 4., 7. og 10. bekk og einnig í erlendum tungumálum í lok grunnskólans og því þurfa þau að hafa æfingu í að taka slík próf (www.hofsstaðaskoli.is).

Lestrarferfiðleikar – dyslexía – torlæsi - leshömlun

Öll ofantalin orð merkja það sama þ.e. erfiðleika í lestri.

Líklegt er að almennt sé fólki kunnugt um að sumir eigi erfiðara með lestur og stafsetningu en gerist og gengur.

“Torlæsi [dyslexía] er eitt afbrigði námsörðugleika sem gerður er greinarmunur á. Það felur í sér áskapaða málhömlun, sem lýsir sér í erfiðleikum í orðgreiningu sem ber vott um ófullnægjandi hljóðúrvinnslu. Þessir erfiðleikar við orðgreiningu eru óvæntir þegar mið er tekið af aldri, námsgetu og vitsmunum; þeir stafa ekki af almennri þroskahömlun eða skyntruflunum. Torlæsi birtist í erfiðleikum með ólík form tungumálsins og felur oft í sér auk lestrarerfiðleika, augljós vandkvæði við að ná góðum tókum á ritleikni og stafsetningu.”

Þannig skýrir Jörgen Pind (1997) lestrarerfiðleikana og vitnar í Lyon frá 1995. Jörgen segir enn fremur að um 3-10% fólks eigi við þessa erfiðleika að etja. Þetta má líka orða í styttra máli eins og aðrir fræðimenn gera: Dyslexía stafar af galla í hljóðkerfisvitund (Høien og Lundberg 1997). E.t.v. vilja einhverjir fræðimenn hafa töluna hærrí, en víst er þó að erfiðleikarnir eru á mismunandi háu stigi eftir einstaklingum. Það sama gildir um alla sem greindir

hafa verið með þessa erfiðleika; *þeir þurfa að leggja meira á sig til að ná árangri í bóknámi heldur en þeir sem betur vegnar í lesrti og það lærir enginn fyrir annan.*

Nútíma tækni gerir nemendum kleift að nota geisladiska (eða hljóðsnældur), stærra letur, breytt letur (stækkað, breikkað, mismunandi leturgerð) eða litaðan bakgrunn texta, til að hlusta á og léttu sér róðurinn í námi þó að slíkt leysi nemandann engan veginn undan því að lesa eða skrifa. Margt konar leiðbeiningar um hjálp til handa nemendum með lestrarerfiðleika getur fólk fundið á netinu t.d. undir leitarorðinu “dyslexía” (dysleksi, dyslexia), sem nú má kallast alþjóðlegt heiti lestrarerfiðleikanna og snúast þær að sjálfsögðu einnig um hið hefðbundna þ.e. að nemandinn sýni þolgæði og framtakssemi til að ná framförum í námi.

Námsmat

Í Drögum að aðalnámskrá (2005) er að finna fyrirmæli um námsmat, sem á að vera leiðbeinandi og hvetjandi. Greinandi próf og skimunarpróf á að leggja fyrir suma bekkir og er þar einnig bent á aðrar aðferðir við að meta nám s.s.: dagbækur, viðtöl, reglulegar skráningar, gátlista, próf, skipulegar athuganir, sýnis- og verkefnaöppur, sjálfsmat og jafningjamat, m.ö.o. fjölbreytt mat. Tekið skal fram að nokkur skortur er á stöðluðum lestrarprófum hér á landi þó svo að tekið sé fram að leggja eigi þau fyrir.

Á yngsta stigi þarf að meta

-málþroska

-lesskilning

-lestraráhuga

-leshraða með stöðluðum lestrar- og málþroskaprófum.

Á miðstigi þarf að meta

-**lesskilning** og orðaforða, með því að skrá færni nemenda til að svara munnlega eða skriflega spurningum úr lesnu efni eða að þeir skrifi stuttan útdrátt úr ákveðnu efni

-**leshraða** með stöðluðum lestrarprófum

-**lestraráhuga** með því að skrá fjölda og tegundir frjálslestrarbóka

-**virgni** með því að skrá reglulega þátttöku í munnlegri tjáningu og framsögn

-**framsögn** með því að leggja fyrir markviss verkefni, sem gera skýra kröfu um framsögn með viðeigandi látbragði.

Á efri stigum má meta

-**lesskilning og orðaforða** með spurningum úr lesnum texta, skrifa útdrátt eða finna umbeðnar upplýsingar úr texta

-**lestraráhuga** með því að skrá fjölda og tegund kjörbóka

-**lestur** með því að láta nemendur tjá sig munnlega eða skriflega um lesið efni (Drög að aðalnámskrá 2005).

Raddlestrarpróf

Raddlestrarpróf hafa verið notuð hér á landi frá árinu 1935. Þau meta fyrst og fremst afskráningu, en einnig liðleika og lestraröryggi.

Nemendur búa sig ekki undir prófið heldur er raddlestrarblað valið og nemendur lesa í tvær mínútur. Þá eru þau atkvæði, sem nemandinn las, talin, og reiknað út hve mörg atkvæði hann hefur lesið á mínútu (dregin eru frá þau atkvæði sem nemandinn hefur lesið rangt ef nokkur eru). Flest prófin eru 400 eða rúmlega 400 atkvæði og skv. skala um fyrirgjöf teljast 200 atkvæði á mínútu gera raddlestrareinkunnina 8,0. (Einnig má reikna raddlestur áfram þannig að 250 atkvæði teljast 9,0 í einkunn og 300 atkvæði 10). Skalinn er nákvæmur og segja má að hann sé hvetjandi fyrir nemandann þegar árangur þokast upp á við.

Eins og áður sagði tengist raddlestrarhraði því að hlustandinn skilji það sem lesið er og þannig er ekki sama hvort verið er að lesa fyrir smábarn, grunnskólabarn eða einhvern fullorðinn svo dæmi sé tekið. Kennarar og foreldrar ættu að vera vakandi yfir gengi nemenda í raddlestri því raddlesturinn getur gefið vísbendingar um hugsanlega lestrarerfiðleika.

Í Vallaskóla var skrifuð skýrsla um langtímarannsókn á raddlestrarárangri í Sólvallaskóla. Í þessari skýrslu er að finna niðurstöður um meðaltal raddlestrar-einkunna í 1.- 4. bekk og einnig var gerður samanburður við GRP 14h prófið sem tekið er í 9. bekk og gengi í lestri við upphaf skólagöngu. Í gagnasafninu var **enginn** nemandi undanskilinn. Þeir nemendur, sem ekki gátu lesið raddlestur (tóku aðeins stafakönnun), töldust með einkunnina 0, og þeir sem lásu 200 atkv. á mín voru með einkunnina 8,0. Niðurstöður meðaltals í raddlestri hafa verið hafðar til hliðsjónar við að meta raddlestrarfærni nemenda í 1.- 4. bekk í Vallaskóla og eru eftirfarandi:

Bekkur	Des. (fjöldi nem.)	Einkunn	Maí (fjöldi nem.)	Einkunn
6 ára (1. b.)	tóku ekki pr.		195	2,4 (38 atkv. á mín.)
7 ára (2. b.)	283	3,4 (63 atkv. á mín.)	284	4,7 (102 atkv. á mín.)
8 ára (3. b.)	236	5,4 (123 atkv. á mín.)	238	6,3 (150 atkv. á mín.)
9 ára (4. b.)	199	6,7 (162 atkv. á mín.)	198	7,1 (174 atkv. á mín.)

Meðaltalstölur af þessu tagi má m.a. nota til að velja þá nemendur sem þurfa aðstoð í lestri þ.e. þá nemendur sem víkja verulega frá meðaltali.

(Guðrún Þórðardóttir og Sigríður Jóhannsdóttir. 1987; Þórdís Kristjánsdóttir 2005).

Framsagnarpróf

Framsögn skal meta skv. drögum aðalnámskrár (2005). Undanfarandi ár hefur framsögn (“skrautlestur”) verið metin í 4.-7. bekk í Vallaskóla með því að láta

nemendur æfa sig á stuttum texta í óbundnu máli og einu ljóði, sem þeir hafa farið með heim til sín skömmu fyrir prófið og þeim þannig gefið tækifæri til að æfa sig að lesa textann. Tveir kennarar hafa dæmt lesturinn með ákveðnu viðmiðunarblaði, svipuðu því og notað er í “Stóru upplestrarkeppninni” sem 7.-bekkingar í Vallaskóla hafa tekið þátt í undanfarin ár, en hún hófst árið 1996.

Sú regla var sett að nemandi þyrfti að hafa hlotið 8.0 (200 atkv. á mín.) í einkunn þrisvar sinnum til að öðlast rétt til þátttöku í framsagnarprófinu. Þó var sú undantekning gerð að hafi nemandi í 7. bekk ekki hlotið þessa einkunn að vori tæki hann engu að síður framsagnarpróf. Þegar nemendi hefur hlotið raddlestrareinkunnina 8,0 þrisvar sinnum skal gera honum grein fyrir þeim árangri.

Samþykkt var af stjórnunarteymi Vallaskóla 24. apríl 2006 að umsjónarkennari leggi lestrarpróf fyrir, en megi einnig leita til sérkennara um aðstoð við prófin. Athuga skal þó að sum próf eins og t.d. GRP 14h eru aðeins lögð fyrir af þeim sem hafa tekið þátt í námskeiði um fyrirlagningu slíks prófs. Niðurstöður raddlestrarprófa ætti að skrá á bekkjarlista, en ekki eingöngu rafrænt, vegna áhættunnar að slík gögn tapist úr tölvu, svo auðvelt sé að fylgjast með lestrarferlinu. Æskilegt er að haldið sé utan um þau gögn í sérstakri möppu því þannig er hægt að fylgjast með lestrarferlinum frá önn til annar og ári til árs (Baldur Sigurðsson og Þórður Helgason 2004; Drög að aðalnámskr. 2005.; Þórdís Kristjánsdóttir 2005).

Hér á eftir eru hugmyndir að lestrarstefnu settar fram í töflum og þá hver árgangur fyrir sig. Skipulagið er að mestu sótt í bókina Fluglæsi með nokkrum breytingum (Rósa Eggertsdóttir o.fl. 1998). Minnt skal á að tölur um leshraða eru **viðmiðunartölur**.

Stefnumörkun fyrir 1. bekk

Markmið-efnisþættir - inntak	Viðmið um árangur	Kennsluáðferðir og skipulag	Matstæki og aðferðir
Hraði			
-Hægur lestur frá staf til stafs, samstöfum til samstafa og orði til orðs.	-10- 60 atkv./mín -eink. 1,0-3,3.	-Nemendur lesa einstaklingslega fyrir kennara 3-5 sinnum á viku.	-Stafakönnun -raddlestrarpróf fyrir þá, sem eru búnir að ná þeirri færni t.d. að mati kennara -Leið til læsis að hausti og vori
Tækni og leikni			
-Lestur á einföldum texta við hæfi nem. -stafavinna -tenging stafa og hljóða -lestur eigin texta -lestur algengra orðmynda -lestur á staf fyrir staf, atkvæði fyrir atkvæði, samstöfum og orðum.	-Þekkir alla stafi og hljóð þeirra -tengir saman tvö hljóð eða fleiri -les einfaldan texta -þekkir myndir nokkurra algengra orða.	- Markviss málörvun: hlustun, rím, vinna með stöðu hljóða í orðum, orð og setningar -LTG-lestraraðferðin -hljóðaaðferð- innlögn stafa -heildarlestur -lestur eigin texta -læra algengar orðmyndir (kenndar sem heild í kennslubókum.) -samvinnuspjöld -lestur á tölvuforrit -heimalestur 5 sinnum í viku.	-
Skilningur og viðhorf			
-Skilningur á orðum og einföldum setningum -skilningur á samhengi í lesnum texta -einbeiting að lesmáli sem styður myndir -ánægja af lestri -áhugi á texta í umhverfinu -bækur valdar af áhuga.	-Parar saman myndir og orð/setningar -endursegir stutta texta -sækir í bækur og velur eftir áhuga.	-Umræður um efni texta -nem. segja sögur og skrifa ef þeir geta -kennari les fyrir nem. -bökkjarbókasafn -frjáls lestur -önnur verkefni tengd lesnum texta, t.d. að tengja mynd og orð eða setningu.	
Önnur atriði			
-Nemendur sem farnir eru að lesa við upphaf skólagöngu, eiga rétt á lestrarkennslu við hæfi -stefnt skal að auknum orðaforða hjá nemendum.	-Stigvaxandi færni metin -sérstök aðstoð fyrir einstaka nemendur.	-Foreldrum kynntar kennsluáðferðir skólans í lestri að hausti -foreldrar hvattir til að lesa fyrir og með börnum sínum.	-Tove Krogh-próf -hreyfiþroskapróf úr Mál- og hreyfiþjálfun -markviss skráning á framförum miðað við sambærileg próf.

Stefnumörkun fyrir 2. bekk

Markmið – efnisþættir -inntak	Viðmið um árangur	Kennsluáðferðir og skipulag	Matstæki og aðferðir
Hraði			
-Lestrarhraði og liðleiki aukinn.	-Raddlestur 50-100 atkv. á mín. -einkunn 3,0-4,6.	-Raddlestur í skóla 3var-5 sinnum í viku -lestur heima 5 sinnum í viku -hljóðlestur fyrir þá sem hafa náð þeirri færni.	-Stafakönnun -raddlestrarpróf 4 sinnum á vetri -Leið til læsis 2svar á vetri.
Tækni og leikni			
-Fyrirstöðulítill raddlestur -lestur eftir punkti og kommu -lestur einfalds texta eftir þroska og getu -stafavinna, tenging stafa og hljóða -hljóðgreining – fremst - í miðju – og aftast í orði -lestur allra stafa og samstafa, á einf./tvöf. samhljóðum, á samhljóðasamböndum, sundurgreining líkra hljóða (f/v, g/k, d/t, p/b) -lestur á súlurítum -áhugi á texta í umhverfinu -einbeiting að texta sem styður myndir -bækur valdar af áhuga -þekking á titlum og höfundum. -yndislestur.	-Les fyrirstöðulítið aldursvarandi texta -greinir mun á einf./tvöf. samhljóða -les samhljóðasambönd -hljóðgreinir -greinir hljóð í orði -þekkir punkt og kommu -nemur staðar við punkt -les úr súlurítum -velur sér bækur -þekkir titla og höfunda.	-Hljóðaaðferð -LTG-aðferð -heildarlestur -algengar orðmyndir -málörvunarleikir og verkefni -orðum raðað og endurraðað í setningar -munnleg og myndræn hljóðgreiningarverkefni -lestrarþpil -tölvuforrit -endurinnlög stafa fyrir einstaka nemendur.	-Raddlestrarpróf -lesskimunarpróf.
Skilningur og viðhorf			
-Skilningur á lesnu efni, bæði til afþreyingar og fræðslu -lestur fyrir mæla.	-Finnur upplýsingar í texta -endursegir lesið efni -svarar munnlega spurningum úr lesnu efni.	-Texti saminn út frá mynd -umræður um efni texta -vinnubækur -myndagerð eftir lestur -lesskilningsverkefni -umræða um lesinn texta -bökkjarbókasafn -nemendur lesa eigin sögu -kennari les fyrir nemendur, sögustund.	-Lesskilningur
Önnur atriði			
-Aukinn orðaforði -sértæk aðstoð fyrir einstaka nem. -nemendur með sért. örðugleika fá aðstoð í prófum.	-Þeir nem., sem ekki ná viðunandi árangri í raddlestri þurfa að fá sérstaka aðstoð.	-Foreldrar hvattir til að lesa fyrir börnin.	Markviss skráning á framförum miðað við sambærileg próf.

Stefnumörkun fyrir 3. bekk

Markmið - efnisþættir- inntak	Viðmið um árangur	Kennsluaðferðir og skipulag	Matstæki og aðferðir
Hraði			
Lestrarhraði og liðleiki aukinn.	-Raddlestur 140-170 atkv./mín. .	-Raddlestur 3var-5 sinnum í viku -yndislestur af og til -heimalestur 5 sinnum í viku.	-Raddlestur 4 sinnum á vetri.
Tækni og leikni			
-Nákvæmnislestur -hljóðlestur -lesa rétt einfaldan /tvöfaldan samhljóða -lestur samhljóðasamb. -lestur eftir punktum og kómmum -endursögn lesinna texta -lestur eigin texta -lestur myndrita s.s. súlurit -að kunna á stafrófið -bækur valdar af áhuga -yndislestur.	-Les fyrirstöðulaust aldurssvarandi texta -les miðað við greinarmerki -tengir hljóðlíka stafi rétt -umorðar merkingu súlurita -fer rétt með stafróf, munnlega og skriflega -leysir léttar krossgátur -þekkir titla og rithöfunda.	-Lestur mismunandi texta -framsögn -samvinnunám -lestrarþil -tölvuforrit -málörvunarleikir -munnleg og myndræn hljóðgreiningarverkefni -margbreytileg vinna við orð og orðhluta -algeng orð lærð utan bókar -krossgátur.	
Skilningur og viðhorf			
-Lestur til ánægju -skilningur á lesnu efni, bæði afþreyingarefni og fræðandi efni -spáð fyrir um framhald fræðandi efnis.	-Dregur aðalatriði út úr stuttum texta munnlega eða skriflega -sækir bók á bókasafn -spáir fyrir um framhald efnis -spyr spurninga úr efnisgreinum.	-Markviss lestur á bókasafni -spurningum svarað úr texta -umræður um efni texta -nemendur segja sögur, skrifa sögur og lesa eigin verk -kennari les fyrir nem.	-Lesskilningspróf - Orðarún -LH 60 lesskilningspróf -hlustunar-skilningspróf.
Önnur atriði			
-Orðaforði nem. aukinn -sértæk aðstoð fyrir þá nem. sem ekki ná viðunandi árangri í lestri -nemendur með sért. örðugleika fá aðstoð í prófum.	-Þeir nem. sem ekki ná viðunandi árangri í lestri raddlestri þurfa sérstaka aðstoð.	-Foreldrar hvattir til að lesa með börnum sínum -foreldrum kynntar lestraraðferðir skólans.	-Markviss skráning á framförum miðað við sambærileg próf.

Stefnumörkun fyrir 4. bekk

Markmið – efnisþættir – inntak	Viðmið um árangur	Kennsluaðferðir og skipulag	Matstæki og aðferðir
Hraði			
-Leshraði og liðleiki aukinn.		-Lestur daglega í skóla í hljóði og/eða upphátt eftir skipulagii kennarans og þörfum nemandans -heimalestur 5 sinnum í viku.	-Raddlestrarpróf 4 sinnum á vetri.
Tækni og leikni			
-Yfirlitslestur -nákvæmnislestur -lestur eigin texta -lestur úr myndritum s.s. súluritum -framsögn -raddlestur -nýting orðabóka -nýting atriðaorðaskráa -leitarlestur -yfirlitslestur -yndislestur.	-Les skýrt upphátt með viðeigandi túlkun -tekur tillit til greinarmerkja við lestur -útskýrir súlurit -finnur orð í orðabók -finnur efni eftir atriðisorðaskrá -leysir léttar krossgátur.	-Lestur eigin texta -framsögn -súlurit samin -orðabókarverkefni unnin -leikrit, ljóð og söngtextar lærðir og fluttir -margbreytileg vinna með orð og orðhluta -algeng orð lærð utanbókar -krossgátur -ritvinnsla á tölvur.	-Framsagnarpróf (“Skrautlestur” fyrir þá sem náð hafa 8,0 í raddlestri) -samræmd próf fyrir 4. bekk -hlustunarskilningspr.
Skilningur og viðhorf			
-Lestur mism. texta s.s. þjóðsagna, sagna, fræðirita, bundins máls, dagblaða -skilningur á lesnu efni, afþreyingarefni og fræðandi efni -greining aðalatriða úr texta -endursögn -lestur fyrirmæla, uppskrifta og orðadæma.	-Endursegir efni texta, munnlega og skriflega -gerir grein fyrir aðalefni texta -spáir fyrir um framhald efnis -spyr spurninga úr efnisgreinum -notar bókasafn.	-Verkefni í námsbókum og á bókasafni -unnið með málshætti og orðtök -hlustað á sögur eða horft á myndir og umræður hafðar í kjölfarið.	-Lesskilningspróf -Orðarún -samræmt próf fyrir 4. bekk.
Önnur atriði			
-Aukinn orðaforði nem. -sértæk aðstoð fyrir einstaka nemendur -nemendur með sért. örðugleika fá aðstoð í prófum.	-Þeir nem. sem ekki hafa náð viðunandi árangri í raddlestri þurfa á sérstakri aðstoð að halda.	-Nýting hljóðbóka eftir þörfum -foreldrar hvattir til að lesa með börnum sínum -foreldrum kynntar kennsluaðferðir skólans.	-Markviss skráning á framförum miðað við sambærileg próf.

Stefnumörkun fyrir 5. bekk

Markmið – efnisþættir – inntak	Viðmið um árangur	Kennsluaðferðir og skipulag	Matstæki og aðferðir
Hraði			
Lestrarhraði og liðleiki aukinn.		-Hljóðlestur.	-Raddlestrarpróf 4 sinnum á vetri fyrir þá sem ekki hafa náð 200 atkv. á mín..
Tækni og leikni			
-Lestur mism. texta -Yfirlitslestur -Nákvæmnislestur -Raddlestur, lestur eftir punkti, kommu, semikommu og gæsalöppum -Lestur úr myndritum s.s. súluritum, skífuritum og línuritum -Framsögn -Nýting orðabóka, -Nýting atriðisorðaskráa -Lestur korta -Þekking á eigin lestrarfærni -Yndislestur.	-Beitir hrynjandi í lestri m.t.t. efnis -Les skýrt eftir greinarmerkjum -Notar orðabækur, -Finnur staði á korti -Finnur atriði í texta eftir atriðisorðaskrá -Finnur efnisorð í almennum texta á skömmum tíma -Túlkar og semur myndrit -Leysir krossgátur.	-Nemendur lesa upphátt í tengslum við námsefni ýmissa námsgreina -Orðabókarverkefni -Kortaverkefni -Ritun í dagbók eða önnur rit -Leikrit, ljóð og söng- textar lærðir og fluttir -Ritvinnsla á tölvu -Krossgátur.	-Framsagnarpróf fyrir þá sem hafa fengið 8,0 þrisvar sinnum á raddlestrarprófi -Leitarlestur, próf samin í skóla.
Skilningur og viðhorf			
-Skilningur á lesnu efni, afþreyingarefni og fræðandi efni -endursögn efnis -greining aðalatriða úr texta -ályktanir dregnar af efni texta.	-Les aldurssvarandi texta sér til gagns og ánægju s.s. námsefni, sögubækur, sjónvarpstexta -endursegir aðalatriði efnis -gerir grein fyrir ályktunum -spyr spurninga úr efni -spáir fyrir um framhald efnis -notar bókasafn -mælir með bókum við aðra.	-Frjáls ritun og lestur á eigin texta -spurningar samdar úr lesnu efni -spurningum svarað úr efni -hlustað á sögur – upplestur nem., kennara eða úr tölvu um efnið.	-Lesskilningspr. Orðarún -LH-40 lesskilningspróf. -hlustunarskilningur.
Önnur atriði			
-Aukinn orðaforði -sértæk aðstoð fyrir einstaka nem. -nemendur með sértæka örðugleika fá aðstoð á prófum.	-Þeir nem. sem ekki hafa náð viðunandi árangri í raddlestri þurfa á séraðstoð að halda.	-Nýting hljóðbóka eftir þörfum -foreldrum kynntar valdar kennsluaðferðir.	-Markviss skráning á framförum miðað við sambærileg próf.

Stefnumörkun fyrir 6. bekk

Markmið – efnisþættir - inntak	Viðmið um árangur	Kennsluaðferðir og skipulag	Matstæki og aðferðir
Hraði			
-Lestrarhraði og liðleiki aukinn.		-Hljóðlestur daglega -Hraðlestraræfingar -Hraðlestrarátak.	-Hraðlestrarpróf í hljóðlestri.
Tækni og leikni			
-Lestur fjölbreytts bókmenntatexta (þjóðsögur, sögur, ljóð) leiðbeiningarbækl. -nýting orðabóka og atriðisorðaskráa – leitarlestur -framsögn -hljóðlestur -nákvæmnislestur -yfirlitslestur -yndislestur -margbreytilegt efni valið til lestrar að eigin frumkvæði -þekking á eigin lestrarfærni.	-Gerir grein fyrir formgerðarmun á þjóðsögum, sögum og ljóðum, -finnur efnisorð í almennum texta á skömmum tíma -nýtir orðabækur í tungumálum -beitir hrynjandi í framsögn.	-Lestur efnis tengdur öðru námi s.s. ritgerðum, frásögnum -orðabókarverkefni -framsögn með lestri og flutningi ýmissa bókmennta og leikþátta auk eigin texta -ritvinnsla í tölvu.	-Framsagnarpróf fyrir þá sem hafa hlotið 8,0 eða meira 3svar á raddlestrarprófi -lesskilningsverkefni Orðarún hlustunarskilningspróf.
Skilningur og viðhorf			
-Lestur vegna heimildaritgerða -greining aðalatriða úr texta -ályktanir dregnar af efni texta -gerð grein fyrir efni texta, bæði fræðandi og til skemmtunar.	-Nemandi les sér til gagns og ánægju mismunandi bókmenntir t.d. tímarit, dagblöð og sjónvarpstexta auk námsefnis -finnur efni í heimildum til notkunar í heimildaritgerðum.	-Gerð heimildaritgerða -unnið með málshætti og orðtök -málfundir -bókasafnsnotkun.	-Mat á meðferð heimilda í bókmenntaritgerðum
Önnur atriði			
-Aukinn orðaforði -sértæk aðstoð fyrir einstaka nem. -nem. með sértæka örðugl. fá prófaaðstoð.	-Þeir nem. sem ekki hafa náð að lesa 200 atkv./mín. þurfa að fá sérstaka aðstoð.	-Nýting hljóðbóka eftir þörfum.	-Markviss skráning á framförum miðað við sambærileg próf.

Stefnumörkun fyrir 7. bekk

Markmið – efnispættir - inntak	Viðmið um árangur	Kennsluáðferðir og skipulag	Matstæki og aðferðir
Hraði			
-Lestrarhraði og liðleiki aukinn.		-Hljóðlestur daglega -hraðlestraræfingar -hraðlestrarátak.	-Raddlestrarpróf fyrir þá sem ekki hafa náð viðunandi árangri í því -hraðlestrarpróf (t.d. Bætt lestartækni).
Tækni og leikni			
-Lestur fjölbreyttis bókmenntatexta (þjóðsögur, sögur, ljóð) -lestur mismunandi fræðirit -lestur á töflum, áætlunum, leiðbeiningarbækl. -nýting orðabóka og atriðisorðaskrá – leitarlestur -kortalestur -framsögn -hljóðlestur -nákvæmnislestur -yfirlitslestur -yndislestur -margbreytilegt efni valið til lestrar að eigin frumkvæði.	-Gerir grein fyrir formgerðarmun á þjóðsögum, sögum og ljóðum, -finnur efnisorð í almennum texta á skömmum tíma -kortalestur –finnur staði, greinir hálendi og láglandi, mannfjölda o.fl. -finnur upplýsingar úr töflum og áætlunum, fer eftir leiðbeiningum úr bæklingum -nýtir orðabækur í tungumálum -beitir hrynjandi í framsögn.	-Raddlestur efnis tengdu öðru námi s.s. skýrslugerð, ritgerðir, frásagnir -orðabókarverkefni -kortaverkefni -framsögn með lestri og flutningi ýmissa bókmennta og leikþátta auk eigin texta -ritvinnsla í tölvu.	-Framsagnarpróf hjá öllum nemendum í 7. bekk án tillits til raddlestrargetu -þátttaka í allra í forkeppni upplestrarkeppni grunnskóla -samræmt próf fyrir 7. bekk.
Skilningur og viðhorf			
-Lestur vegna heimildarritgerða -greining aðalatriða úr texta -ályktanir dregnar af efni texta -gerð grein fyrir efni texta, bæði fræðandi og til skemmtunar -gerð myndrita s.s. súlurit, línurit og skífurit.	-Nemandi les sér til gagns og ánægju mismunandi bókmenntir t.d. tímarit, dagblöð og sjónvarps-texta auk námsefnis -túlkar upplýsingar úr súlu-, skífu-, og línuritum -finnur efni í heimildum til notkunar í heimildarritgerðum.	-Gerð heimildarritgerða -unnið með málshætti og orðtök -línurit, skífurit og súlurit samin og túlkuð -málfundir -bókasafnsnotkun.	-Mat á meðferð heimilda í heimildarritgerðum -samræmt próf fyrir 7. bekk. Lesskilningspróf Orðarún
Önnur atriði			
-Aukinn orðaforði -sértæk aðstoð fyrir einstaka nem. -nem. með sértæka örðugl. fá prófaaðstoð.	-Þeir nem. sem ekki hafa náð að lesa 200 atkv./mín. þurfa að fá sérstaka aðstoð.	-Nýting hljóðbóka eftir þörfum.	-Markviss skráning á framförum miðað við sambærileg próf.

Stefnumörkun fyrir 8. – 10. bekk

Markmið – efnisþættir – inntak	Viðmið um árangur	Kennsluaðferðir og skipulag	Matstæki og aðferðir
Hraði			
-Lestrarhraði og liðleiki aukinn -hraðlestur -leitarlestur -yfirlitslestur -nákvæmnislestur -raddlestur- framsögn -skimlestur.	-Finnur upplýsingar í texta innan tiltekins tíma.	-Hraðlestrarnámskeið, setninganálgun, orðeininganálgun, skimun efnisgreina -upplýsinga leitað, spurningum úr texta svarað -tiltekin orð og orðasambönd greind -lestur bóka af ýmsu tagi.	-GRP-14h fyrir 9. bekk -samræmd próf fyrir 10. bekk. .
Tækni og leikni			
-Lestur heimildarita -nýting atriðisorðaskr. til að finna upplýs. -aðgreining beinna og óbeinna tilvitnana -nýting orðabóka, -lestur á töflum, línuritum, flugáætlunum og áætlunum almenningsvagna -lestur samninga, eyðublaða, leiðbeininga o.f.l -framsögn.	-Yfirfærir merkingu munnlega eða skriflega án þess að taka orðrétt upp úr texta -skýrir mun á beinni og óbeinni tilvitnun -beitir stafrófi af hraða og leikni við að leita í orðabókum og -yfirfærir upplýsingar úr töflum og línuritum í munnlegt og skrifl. form -útfyllir án vandkvæða eyðublöð og umsóknir -fylgir leiðbeiningum s.s. uppskriftum -les áheyrilega.	-Notkun leitaráætlana -upplestur fyrir lítinn hóp eða fjölda áheyranda.	-GRP-14h fyrir 9. bekk (allir nemendur) -samræmt próf. fyrir 10. bekk. -Lesskilningur Orðarún f. 8. bekk

Framhald fyrir 8. – 10. bekk

Skilningur og viðhorf	Viðmið um árangur	Kennsluáferðir og skipulag	Matstæki og aðferðir
<ul style="list-style-type: none"> -Greining aðalatriða úr texta -ályktanir dregnar af efni texta -lestur með gagnrýnu hugarfari -skilningur á algengum myndhverfingum og líkingum -margbreytilegt efni valið til lestrar að eigin frumkvæði -tenging lesefnis við algildar hugmyndir og hugtök -yndislestur. 	<ul style="list-style-type: none"> -Rekur heildstæðan efnisþráð og gerir grein fyrir helstu efnispáttum s.s. atburðum, persónum, umhverfi og tíma og vinnur á samsvarandi hátt með fræði- og upplýsingatexta -greinir efni texta og dregur af honum ályktanir, greinir dýpri merkingu ljóða -útskýrir orð og orðasambönd, myndhverfingar og líkingar -sýnir áhuga á frjálsum lestri. 	<ul style="list-style-type: none"> -Heildstæð nálgun; allur textinn, hver efnisgrein, setningar og orðasambönd einstök atriði og orð -lestur á fjölbreyttu efni: bókmenntir, heimildir, upplýsingar, leiðbeiningar, töflur, gröf o.fl. 	<ul style="list-style-type: none"> -GRP-14h – prófið fyrir 9. bekk -lesskilningspróf samin í skóla -lestur á töflum myndritum, -samræmd próf fyrir 10. bekk.
Önnur atriði			
<ul style="list-style-type: none"> -Aukinn orðaforði -sértæk aðstoð fyrir einstaka nemendur -nemendur með sértæka örðugleika fá aðstoð í prófum. 	<ul style="list-style-type: none"> -Þeir nemendur sem ekki hafa náð um og yfir 200 atkv. á mín. í raddlestri þurfa að fá sérstaka aðstoð. 	<ul style="list-style-type: none"> -Nýting hljóðbóka eftir þörfum. 	<ul style="list-style-type: none"> -Markviss skráning á framförum miðað við sambærileg próf.

Tillögur að lestrarprófum og öðrum þroskaprófum

Umsjónarkennari /íslenskukennari leggur lestrarpróf fyrir nemendur en getur leitað til sérkennara um aðstoð. (Les- og hlustunarskilningspróf eru enn ómótuð).

Ef um er að ræða stöðluð lestrarpróf eins og t.d. GRP 14h þá er það lagt fyrir af þeim sem hefur farið á námskeið í fyrirlagningu og úrlestri viðkomandi prófs.

1. bekkur

Þau börn sem farin eru að lesa (skv. fyrsta viðtali við foreldra/forráðamenn nemandans) taka raddlestrarpróf og lestrarbók er valin út frá niðurstöðum í því prófi.

Tove Krogh í sept/okt.

Leið til læsis á haustönn og vorönn

Raddlestrarpróf að vori fyrir þau börn sem geta farið í það.

Stafapróf fyrir þá sem ekki taka raddlestrarpróf

Mál- og hreyfiþroskagátlistar lagðir fyrir alla nemendur. Þessir gátlistar fylgja mál- og hreyfiþjálfunarprógrammi Kristínar Bjarkar og Guðrúnar S. Þórarinsdóttur.

2. bekkur

Leið til læsis á haust- og vorönn

Raddlestrarpróf

-við upphaf skólaárs

-í lok haustannar

-í lok miðannar

-í lok vorannar

Lestrargeta könnuð oftast, ef þurfa þykir, hjá þeim sem eiga í erfiðleikum. (Ath. að þeir sem geta lesið 200 atkvæði á mín. þurfa ekki að fara í fleiri raddlestrarpróf hafi þeir náð þessum árangri þrisvar. Hæsta einkunn í raddlestri er 8,0 skv. skala sem fylgir raddlestrarprófunum. (sjá 4. bekk – framsagnarpróf hér að neðan).

3. bekkur

Raddlestrarpróf

-við upphaf skólaárs

-í lok haustannar

-í lok miðannar

-í lok vorannar

-LH 60 lesskimunarpróf

Lestrargeta könnuð oftast, ef þurfa þykir, hjá þeim sem eiga í erfiðleikum.

Lesskilningspróf - Orðarún

Hlustunarskilningspróf 2svar - 3svar á vetri.

4. bekkur

Raddlestrarpróf (fyrir þá sem ekki hafa hlotið einkunnina 8,0 þrisvar sinnum)

-við upphaf skólaárs

-í lok haustannar

-í lok miðannar

-í lok vorannar

Lestrargeta könnuð oft, ef þurfa þykir, hjá þeim sem eiga í erfiðleikum

Lesskilningspróf - Orðarún

Hlustunarskilningspróf 2svar - 3svar á vetri

Samræmt próf.

Framsagnarpróf. Þeir nemendur sem hafa lesið 200 atkvæði á mínútu þrisvar - taka framsagnarpróf (skrautlestrarpróf) að vori. Hæsta einkunn að vori hjá þeim sem taka framsagnarpróf er 8,5.

5. bekkur

Raddlestrarpróf fyrir þá sem ekki hafa hlotið einkunnina 8,0 þrisvar sinnum.

-við upphaf skólaárs

-í lok haustannar

-í lok miðannar

-í lok vorannar

Lestrargeta könnuð oft, ef þurfa þykir, hjá þeim sem eiga í erfiðleikum

Lesskilningspróf - Orðarún

Hlustunarskilningspróf 2svar – 3svar á vetri.

Framsagnarpróf. Þeir nemendur sem hafa lesið 200 atkvæði á mínútu þrisvar taka framsagnarpróf að vori. Hæsta einkunn að vori hjá þeim sem taka framsagnarpróf er 9,0.

LH 40 lesskimunarpróf.

6. bekkur

Raddlestrarpróf fyrir þá sem ekki hafa hlotið einkunnina 8,0 þrisvar sinnum.

-við upphaf skólaárs

-í lok haustannar

-í lok miðannar

-í lok vorannar

Lestrargeta könnuð oft, ef þurfa þykir, hjá þeim sem eiga í erfiðleikum

Lesskilningspróf – Orðarún

Hlustunarskilningspróf 2svar - 3svar á vetri.

Framsagnarpróf. Þeir nemendur sem hafa lesið 200 atkvæði á mínútu þrisvar taka framsagnarpróf að vori. Hæsta einkunn að vori hjá þeim sem taka framsagnarpróf er 9,5.

7. bekkur

Raddlestrarpróf fyrir þá sem ekki hafa hlotið einkunnina 8,0 þrisvar sinnum.

-við upphaf skólaárs

-í lok haustannar

-í lok miðannar

-í lok vorannar

Lestrargeta könnuð oft, ef þurfa þykir, hjá þeim sem eiga í erfiðleikum.

Framsagnarpróf (skrautlestrarpróf) að lokinni upplestrarkeppni.

Lesskilningspróf - Orðarún

Hlustunarskilningspróf 2svar - 3svar á vetri.

Allir nemendur í 7. bekk taka framsagnarpróf að vori. Allir nemendur fá framsagnareinkunn sína til viðbótar við þá einkunn sem reiknuð er út frá meðaltali síðustu þriggja raddlestrareikunna.

Hæsta einkunn að vori hjá þeim sem taka framsagnarpróf er 10,0.

Samræmt próf

8. bekkur

Lesskilningspróf - Orðarún

9. bekkur

Allir nemendur í 9. bekk taka **GRP14h-prófið** í upphafi 9. bekkjar.

10. bekkur

Samræmt próf

Heimildaskrá

Aðalnámskrá grunnskóla. 1989. Reykjavík, Menntamálaráðuneytið.

Alberto, P. A. og Troutman, A. C. 1995. *Applied behaviour analysis for teachers* (4. útg.) New York, Prentice Hall.

Baldur Sigurðsson og Þórður Helgason. 2004. *Skólavarðan*. Mál gagn Kennarasambands Íslands. 4:3,14-15.

Björg Sigurðardóttir, Edda Eiríksdóttir og Þórdís Kristjánsdóttir. 1998. *Bætt lestrartækni*. Fjölrítað kennsluefni frá Sólvallaskóla á Selfossi.

Drög að aðalnámskrá. 2005. Reykjavík, Menntamálaráðuneytið.

Ester B. Halldórsdóttir 1999. *Yndislestur*. Reykjavík, Kennaraháskóli Íslands. Lokaritgerð til M. Ed.-prófs.

Fjölirnir Ásbjörnsson. 1997. *Lestrarþjálfun*. Rannsókn á áhrifum lestrarþjálfunar við tvo framhaldsskóla. Reykjavík, Una.

Fjölirnir Ásbjörnsson og Guðni Kolbeinsson. 1994. *Lestu betur*. Reykjavík, Iðnú.

Fjölirnir Ásbjörnsson og Guðni Kolbeinsson. 1997. *Lestu nú*. Reykjavík, Iðnú.

Guðbjörg Ragnarsdóttir. 2002. *Skíma*. Tímarit samtaka móðurmálskennara. 25:17-22.

Guðrún Þórðardóttir og Sigríður Jóhannsdóttir. 1987. *Lestrarpróf á Íslandi*. Reykjavík, Kennaraháskóli Íslands. Lokaritgerð til B.Ed-prófs).

Helga Magnúsdóttir. 1993a. lestur og lestrarkennsla. Indriði Gíslason og Guðmundur B. Kristmundsson (ritstj.). *Lestur – mál*. Reykjavík, Iðunn.

Helga Magnúsdóttir. 1993b. Hljóðaaðferðin. Indriði Gíslason og Guðmundur B. Kristmundsson (ritstj.). *Lestur – mál*. Reykjavík, Iðunn.

Høien T. og Lundberg I. 1997. *Dysleksi*. Oslo, Ad Notam Gyldendal.

Ísak Jónsson. 1946a. *Um kennslu í byrjunarlestri – Fyrri hluti. Drög úr handriti að handbók fyrir kennaranema*. Reykjavík, Skóli Ísaks Jónssonar.

Ísak Jónsson. 1946b. *Um kennslu í byrjunarlestri – Fyrri hluti. Drög úr handriti að handbók fyrir kennaranema*. Reykjavík, Skóli Ísaks Jónssonar.

Jörgen Pind. 1997. *Sálfræði ritmáls og talmáls*. Reykjavík, Háskólaútgáfan.

McEwan E. K. 1996. *“The dog ate it” –conquering homework hassless*. Illinois, Harald Shaw Publishers Wheaton.

Putnam L. R. 1996. *How to Become a Better Reading Teacher*. Ohio, Prentice Hall.

Rósa Eggertsdóttir. 1998. *Fluglæsi – Áherslur, stefnumörkun og aðferðir í lestrarkennslu*. Akureyri, Skólaþjónusta Eypings.

Þórdís Kristjánsdóttir. 2005. *Skýrsla um raddlestrarpróf í barna- og grunnskólum á Selfossi 1971-2005*. Vallaskóli, ljósrit.

Þórdís Kristjánsdóttir. 2002. “Ég er alveg hættur að lesa orð eins og þú og það og svoleiðis orð”. *Glæður*. Fagtímarit félags íslenskra sérkennara 12.1, 4-7.

Þórdís Kristjánsdóttir. 1999. *Hljóðlestrarátak í 5. bekk*. Reykjavík, Kennaraháskóli Íslands. Lokaritgerð til M. Ed.-prófs.

www.education-world.com/curr081.shtml). (sótt 14. feb. 2006).

www.heimiliogskoli.is (sótt 20. feb. 2006).

www.hofsstaðaskoli.is. (sótt 11. nóv. 2005)

www.literacyconnections.com (sótt 14. feb. 2006).

www.planetesme.com/hints.html (sótt 20. feb. 2006).

www.ucc.vt.edu/stdysk/suggest.html (sótt 16. feb. 2006).

www.literacyconnections.com; (sótt 17. feb 2006).

Lestrarstefnunefnd:

Þórdís Kristjánsdóttir	sérkennari á efsta stigi (höfundur skýrslunnar).
Björg Sigurðardóttir	sérkennari á mið- og elsta stigi (lestur á próförk og góð ráð)
Guðbjörg Dóra Sverrisdóttir	íslenskukennari á efsta stigi
Guðrún Þórána Jónsdóttir	deildarstjóri sérkennslu
Guðrún S. Þórarinsdóttir	sérkennari við sérdeild Vallaskóla
Hulda Finnlaugsdóttir	sérkennari á yngsta stigi
Jóna Hannesdóttir	umsjónarkennari á miðstigi
Kristín Vilhjálmisdóttir	umsjónarkennari á miðstigi

Vallaskóli - 6. mars 2007

Endurskoðun og uppfærsla 7. júní 2012

Þórdís Kristjánsdóttir